

Хяналт, үнэлгээ хийх зарчмууд

Prof. Dr. Cees Th. SMIT SIBINGA
IQM Consulting, Univ. of Groningen

Агуулга

- Тодорхойлолт ба ач холбогдол
- Байнгын хяналтыг хийх
- Байнгын хяналт хийх арга хэрэгсэл
- Үнэлэх ба түвшинг харьцуулах

Тодорхойлолт ба ач холбогдол

Байнгын хяналт – Тодорхой зорилгоор тодорхой цаг хугацаан дахь үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийг хянах

Үнэлгээ – Бодит, нямбай судалгаагаар мэдээллийн хэмжээ, ач холбогдол, үнэ цэнийг тодорхойлох,

Тодорхойлолт ба ач холбогдол

Түвшинг харьцуулах – үйл ажиллагааг сайжруулах зорилгоор одоо байгаа түвшинг хүлээн зөвшөөрөгдсөн/ хүчин төгөлдөр стандартын шаардлагатай харьцуулж үзэх.

‘Сайн дадал, практикийг’ нэвтрүүлэх, хөгжүүлэх арга зам

Тодорхойлолт ба ач холбогдол

Хяналт үнэлгээ (M&E) нь үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийг үнэлэх өвөрмөц хяналт, баталгаа.

Байнгын хяналт нь – үйл ажиллагааны тоо мэдээг хамгийн сайн стандартын шаардлагатай нийцүүлэн үнэлэх, дүн шинжилгээ хийх боломж олгоно.

Чанарын удирдлагын тогтолцоо хэрхэн хэрэгжиж байгааг харуулах, хянах, үнэлэх үйл ажиллагаа

Тодорхойлолт ба ач холбогдол

Зарчмууд—

Та юу хийсэн, бүтээсэн зүйлээ эргэж харна

- Юу харж байгаагаа ойлгох
- Ойлгосон бол хянаж, үнэлж чадна.

Тодорхойлолт ба ач холбогдол

Үйл ажиллагаа ажилбарын тоо баримтыг тогтмол цуглуулан, дүн шинжилгээ хийх нь чанарыг тасралтгүй үнэлэх боломж олгоно

Байгууллагын чанарын тогтолцоог ерөнхийд нь тогтмол үнэлэх арга

Байнгын хяналт юунд, яагаад хэрэгтэй вэ?

- ❑ Стандарт, удирдамж, зааварт байнга, тогтмол, тохирч, нийцэж байгааг нотлох батлах
- ❑ Хүлээгээгүй / гэнэтийн үр дүн, өөрчлөлтийг мэдээлэх, сэрэмжлүүлэх
- ❑ Үйл ажиллагаа ажилбарын өөрчлөлтийн үр нөлөөг үнэлэх боломж олгоно
- ❑ Сайжруулах боломжийг тодорхойлоход туслана

Юуг байнга хянах вэ?

Эцсийн бүтээгдэхүүн /гарц/ - ий чанарт нөлөөлөх нөлөөллийг үнэлэхэд туслах аливаа шалгууруудыг хянана –

- Та юуг мэдэх хэрэгтэйгээ тодорхойлно үйл ажиллагааны ямар үр днг хянах, үнэлэх, ямар байвал зохих ёстойг мэдэх
- Өөрчлөлт нь эерэг (сайжрал) буюу сөрөг (муудах/бохирдол)

Гүйцэтгэлийг хянах

□ Тоо баримт цуглуулах

- Ямар тоо баримтыг цуглуулах хэрэгтэйг тодорхойлно
- Үйл ажиллагаа, ажилбарт саад болохгүй нөхцөлийг хангана

□ Энгийн хараад үнэлж, дүн шинжилгээ хийж болохуйц арга хэрэгслийг сонгоно

- График, хүснэгт Ж: гистограм, тойрог график
- Статистик боловсруулалт, чиг хандлагын дүн шинжилгээ

□ Илүү нарийн статистик боловсруулалтын арга

Хянах арга хэрэгсэл

График, хүснэгт

Үндсэн тоо баримтыг энгийнээр харуулах

Ү/а-ны нийт тоо баримтыг харах Ж:

- Цус өгөлтийн нийт тоо/ цус цуглуулсан удаа
- Шинжилгээ зөв явагдаагүй удаа / өдөр
- Хаягдсан бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ

Хянах арга хэрэгсэл

Статистик боловсруулалт хийж хянах (SPC) график

- Тоо баримтыг байнга тогтмол бүртгэх, тэмдэглэх
- Дундаж утга, +/- 2 or 3 стандарт хязгаарыг тэмдэглэх
- Стандарт дүрмээр хэвийн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс гарсан /давсанг тодорхойлох

Статистик боловсруулалт, хяналт хийх дүрэм

- Дундажаас ± 2 or $3SD$ стандарт хазайлтыг тэмдэглэх
- 5-7 дүн дараалан дээшлэх болон доошлох хандлага /нэг талд дээшлэн болон доошлон өгсөж, буурч тэмдэглэгдэх
- 5-7 дүн дундажын нэг талд гарах
- Мөчлөгт хэв маяг
- Бүх тэмдэглэгээний $2/3$ нь $\pm 1SD$ хязгаарт байх

ҮНЭЛГЭЭ ХИЙН ТҮВШИНГ ТОГТООХ

Сайжруулах үйл явцын хамгийн чухал хэсэг

- ❑ Цуглуулсан тоо баримтанд дүн шинжилгээ хийх
- ❑ Тоо баримтыг стандартын шаардлагатай харьцуулах
- ❑ Бусад цусны төвүүд болон бусад тасгийн үзүүлэлттэй харьцуулан жиших түвшинг үнэлэх

ҮНЭЛГЭЭ ХИЙН ТҮВШИНГ ТОГТООХ

- ❑ Хэмжиж болохуйц үр дүнг харьцуулах
- ❑ Бусад үзүүлэлттэй харьцуулах
- ❑ Бусад сайн байгаа байгууллагын түвшин үзүүлэлттэй харьцуулах
- ❑ ‘Сайн туршлага, сайн дадал, практик’-ыг боловсруулах, нэвтрүүлэх

Гол ойлголт

- ❑ Чанарын хяналт үнэлгээ нь бодит байдалд яг юу болсныг үнэлэх, харуулах арга зам
- ❑ Шалгууруудыг хянаж үнэлэх нь хандлагыг тодорхойлж, бэрхшээл асуудлаас сэргийлэх боломж олгоно.
- ❑ Хяналт үнэлгээ нь бодит үйл ажиллагаагны зохих тоо баримтыг цуглуулж, дүн шинжилгээ хийх зохистой ашиглах идэвхтэй үйл ажиллагаа юм
- ❑ Тоо баримтыг харагдахуйц энгийн байдлаар дүрслэх нь яг юу болсныг харуулах хамгийн сайн арга мөн